

ΠΓΕΛ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΣΜΥΡΝΗΣ—ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-20

ΔΡΑΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ: 'Γεωπολιτική και Ιστορία: Ορισμοί, όροι και ρεύματα'

Δρ. ΚΑΡΙΜΑΛΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Οι μαθητές/τριες του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας του Α1 συνεργάστηκαν για τη μελέτη και δημιουργία παρουσιάσεων με θέμα: 'Γεωπολιτική και Ιστορία: Ορισμοί, όροι και ρεύματα'.

Η παρούσα δράση είχε στόχο να εισαγάγει και να εξοικειώσει τους μαθητές με ένα corpus ορισμών και εννοιών που αφορούν στο σύγχρονη τομέα της γεωπολιτικής και τη σχέση της τελευταίας με την αρχαία Ιστορία. Το βιβλίο της αρχαίας Ιστορίας της Α Λυκείου επικεντρώνεται στη συμβαντολογία, στα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα και στην κοινωνικο-οικονομική ιστορία, χωρίς όμως να αναλύει τα βαθύτερα κίνητρα και τις στρατηγικές των ιστορικών υποκειμένων, τις υποκείμενες σχέσεις εξουσίας που αναπροσδιορίζονται μέσω των συμμαχιών και του πολέμου. Για το λόγο αυτό καθίσταται αναγκαίο να εμπλουτισθεί το εννοιολογικό πλαίσιο των μαθητών μέσω της επιστήμης της γεωπολιτικής και των διεθνών σχέσεων.

Η δράση περιελάμβανε τα εξής στάδια:

Α. Γενική παρουσίαση από την υπεύθυνη καθηγήτρια των κυριότερων ρευμάτων της Γεωπολιτικής, από τη κλασική γεωπολιτική, που αποτελούνταν από τη γερμανική Geopolitik και την αγγλοσαξονική σχολή (geopolitics) της διαπάλης μεταξύ θαλάσσιων και χερσαίων μεγάλων κρατών, την εποχή που αποτελεί μέρος της «πολιτικής της ισχύος», τη γεωστρατηγική (geostategy), και τη γαλλική géopolitique, που δίνει έμφαση στην περιβαλλοντική διάσταση μέχρι την καινούρια τάση την κριτική γεωπολιτική (critical geopolitics), που ασκεί δριμύεια κριτική στην κλασική γεωπολιτική και στις σημερινές εκφάνσεις της (όπως η γεωοικονομία, ο γεωπολιτισμός και άλλες μεγαλειώδεις «πανοραμικές» τάσεις), θεωρώντας τις κοινωνικές κατασκευές, στρατευμένους κλάδους υπέρ του ηγεμονισμού ορισμένων μεγάλων δυνάμεων.

Η σύγχρονη γεωπολιτική

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η γεωπολιτική εξοικονομείται ως λέξη και ως επιστήμη επισημοποιείται ως τέχνη για περίπου ένα τέταρτο του αιώνα ένοκα της ταύτισής της στη Δύση με τον Hitler και τον ναζισμό. Όπως σημειώνει ο Γάλλος φιλόσοφος, κοινωνιολόγος και ρεαλιστής διανοητής Raymond Aron (1905-1983), ο οποίος άσκησε μεγάλη επιρροή στη ρεαλιστική σχολή στη Δύση και ειδικά στις ΗΠΑ, η γεωπολιτική δεν ήταν στην ουσία παρά μία ιδεολογία, μία «φιλογεωγραφική ιδεολογία» που με επισημοκρατική επικάλυψη εξοργιστικές συγκρούσεις ενάντια και επιβολές της Γερμανίας. Ο ακρατικός, ακαθόριστος αναδιοργανωτής και νόμος, κρέοντο επιρροές περί επιτήδειας γλώσσας και θεωρίας.¹⁷

Raymond Aron
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Raymond_Aron.jpg

Εισαγωγή στη θεωρία: η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

Επόπτης: Καθηγητής: Ι. Θ. Μάζης
Διαλέκτης: υπ. Δρ Σανθίπη Μ.
Δωματιάτη
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών
Επιστημών
Τμήμα Τουρκικών Σπουδών &
Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών

The Capital Building is illuminated against
the sunrise before the presidential
inauguration of Donald Trump on January
20, 2017, in Washington, DC (John

Η πρώτη μεγάλη αντιπαράθεση: πολιτικός ρεαλισμός

- Για τον **πολιτικό ρεαλισμό** τα κράτη είναι οι σημαντικότεροι δρώντες στο διεθνές σύστημα και λειτουργούν ορθολογικά.
- Το διεθνές σύστημα είναι άναρχο και για αυτό, τα κράτη μεριμνούν για την ασφάλειά τους (αρχή αυτοβοήθειας).
- Υπέρτατο εθνικό συμφέρον των κρατών είναι η επιβίωσή τους.
- Τα κράτη επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση της ισχύος τους, αφενός για να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους και αφετέρου για να προαγάγουν τα εθνικά τους συμφέροντα.
- Οι διεθνείς θεσμοί-διεθνές δίκαιο είναι εξαρτημένες μεταβλητές της ισχύος.
- Ο πόλεμος είναι ένα ακόμη μέσο της πολιτικής για την επίτευξη των στόχων της.
- Στην πρώτη μεγάλη αντιπαράθεση επιβλήθηκαν οι ρεαλιστές.

Β. Παρουσίαση βασικών εννοιών Υψηλής Στρατηγικής στο Θουκυδίδειο λόγο: η έννοια «υψηλή στρατηγική εκμηδένισης» και «υψηλή στρατηγική εξουθένωσης», το status quo, η εξισορρόπηση ισχύος, «αποτροπή μέσω άρνησης» (deterrence by denial), «αποτροπή μέσω αντιποίνων» (deterrence by reprisals), ο νόμος της «άνισης μεγέθυνσης», Διεθνής νομιμοποίηση κα.

ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΚΟΣΜΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΘΟΥΚΙΔΙΔΗ

αν αρχαία Ιστορία, κατά το

Clipboard

Slides

Font

Paragraph

Drawing

ΘΟΥΚΙΔΙΔΗΣ: ΕΝΑΣ ΕΚΦΡΑΣΤΗΣ ΤΟΥ
'ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ'

ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟ

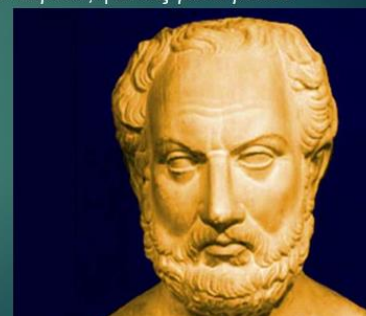
ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟ

ΘΟΥΚΙΔΙΔΗΣ: ΕΝΑΣ ΕΚΦΡΑΣΤΗΣ ΤΟΥ
'ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ'

Πολιτικός Ρεαλισμός

Ο πολιτικός ρεαλισμός (Political Realism) είναι η σχολή σκέψης που εξηγεί τις διεθνείς σχέσεις με την άσκηση της
ισχύος μεταξύ αλλήλων των κρατών που ορισμένες φορές καλείται *realpolitik*, ή απλώς *power politics*.

Τέσσερις κύριες παραδοχές του ρεαλισμού, δηλαδή:
(1) Το κράτος είναι ο κύριος δρών (principal actor)
όπως η Αθήνα με τη Σπάρτη.
(2) Το κράτος θεωρείται ως ενιαίος δρών (unitary actor).

Β. Χωρισμός μαθητών σε ομάδες. Αναζήτηση πληροφοριών από κάθε ομάδα μαθητών από έγκυρες βιβλιογραφικές πηγές όπως τα βιβλία που διδάσκονται σήμερα στους φοιτητές Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου. Παρακολούθηση των επιλεχθέντων βίντεο (βλ. Βιβλιογραφία). Αναλυτικές συζητήσεις με την υπεύθυνη καθηγήτρια με σκοπό την αποσαφήνιση των όρων.

Γ. Οργάνωση διαδικτυακών ομιλιών.

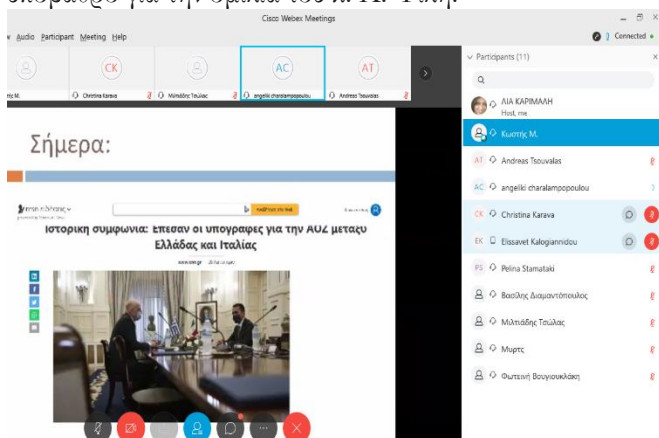
Στα πλαίσια της Δράσης διεξήχθησαν 3 διαδικτυακές ομιλίες μέσω της πλατφόρμας webex με θέματα που άπτονται της Ιστορίας, της Γεωπολιτικής και της Οικονομίας κατά τους νεώτερους ιστορικούς χρόνους.

- ✓ Η πρώτη διαδικτυακή ομιλία έλαβε χώρα την Παρασκευή 8 Μαΐου (10 πμ), με προσκεκλημένο τον τακτικό καθηγητή Νεότερης Ιστορίας στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης **κ. Γεώργιο Μαργαρίτη**, και σε συνεργασία του ΠΓΕΛ Ευαγγελικής Σμύρνης (υπεύθυνες καθηγήτριες **Λία Καρίμαλη και Ιωάννα Ψευτογιάννη**, ΠΕ02) με το Πειραματικό Λύκειο Ρεθύμνου Κρήτης (υπεύθυνη καθηγήτρια Δέσποινα Πετρουγάκη, ΠΕ02). Στη συζήτηση έλαβαν μέρος μαθητές από όλες τις τάξεις και των δύο Λυκείων. Θέμα της συζήτησης ήταν τα σημαντικά οικονομικά ζητήματα που απασχόλησαν την Ελλάδα κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα.

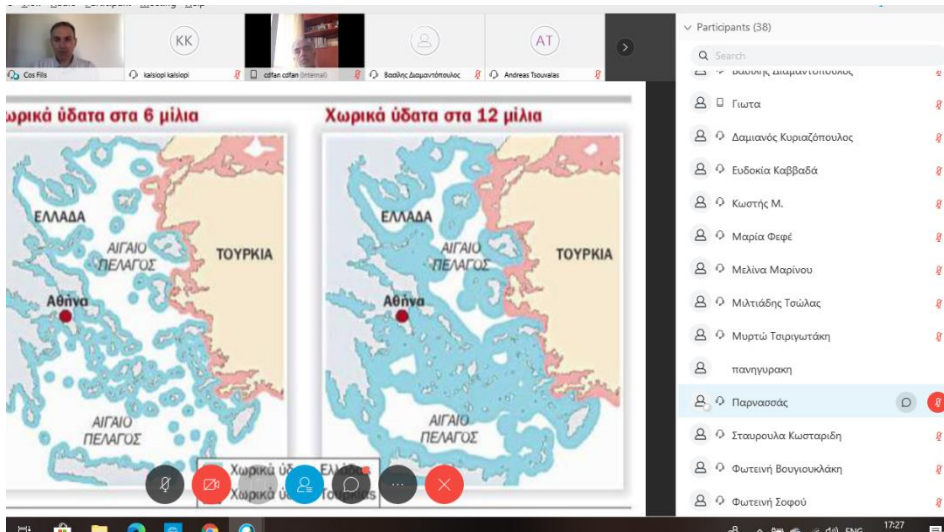
Οι επόμενες δύο ομιλίες είχαν ως θέμα τις βασικές αρχές και όρους της σύγχρονης Γεωπολιτικής (υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ, χωρικά ύδατα) και ειδικότερα τις γεωπολιτικές σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία.

- ✓ Η πρώτη πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 9 Ιουνίου 2020 από το δευτεροετή φοιτητή του τμήματος Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου **Κωνσταντίνου Μελισσουργού**, ο οποίος συνομίλησε με τους μαθητές της Α και Β Λυκείου, εξηγώντας βασικούς ορισμούς και προετοιμάζοντας το γνωστικό υπόβαθρο για την ομιλία του κ. Κ. Φίλη.

- ✓ Ακολούθησε τη Τρίτη 10/6/2020 και ώρα 17.00μ. η ομιλία του καθηγητή **κ. Κωνσταντίνου Φίλη**, Εκτελεστικού Διευθυντή Ερευνητικών Προγραμμάτων του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων (ΙΔΙΣ) του Παντείου Πανεπιστημίου, με τίτλο: **"Ελλάδα και Ανατολική Μεσόγειος στην κόψη του ξυραφιού"**. Ο Δρ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι Εκτελεστικός Διευθυντής Ερευνητικών Προγραμμάτων του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων και Επικεφαλής του Τομέα Ρωσίας-Ευρασίας & ΝΑ Ευρώπης. Εξελέγη Ανώτερο Συνεργαζόμενο Μέλος (SAM) στο St. Antony's College του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης (2007-2009) και συνεργάστηκε (ως ερευνητής) στο Κέντρο Σπουδών Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEESOX) του ίδιου Πανεπιστημίου (2008- 2010). Έχει πραγματοποιήσει διαλέξεις στη Σχολή Εθνικής

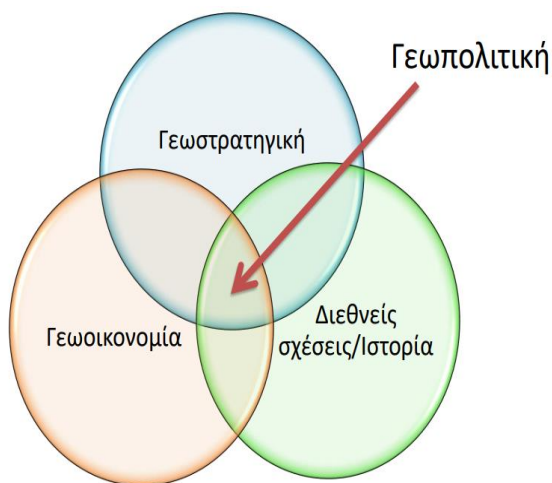
Άμυνας και διδάσκει σε μεταπτυχιακά προγράμματα πανεπιστημίων και στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο της Στοάς του Βιβλίου.

Τη συνάντηση παρακολούθησαν καθηγητές και μαθητές του Πρότυπου Γενικού Λυκείου της Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης. Ακολούθησε εκτενής συζήτηση μεταξύ του κ. Φίλη και των μαθητών οι οποίοι είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν και να εκφράσουν τις απορίες τους αναφορικά με επίκαιρα θέματα που ταλανίζουν τις σχέσεις των δύο χωρών.

Δ. Εκπόνηση παρουσιάσεων. Ενδεικτικά παραδοτέα: Γεωπολιτική και Ανθρωπογεωγραφία, Γεωπολιτική και Διεθνείς Σχέσεις, Ιστορία Γεωπολιτικής κ.

Ιστορία Γεωπολιτικής

Κύριος ορισμός : πρόκειται για την μελέτη της αλληλεπίδρασης του φυσικού γεωγραφικού διαμελισμού και του ανθρώπινου πολιτισμικού οικοδομήματος με σκοπό την εξασφάλιση της οικονομικής και της στρατιωτικής συγκυριαρχίας μιας Δύναμης πάνω σε ένα συγκεκριμένο χώρο του πλανήτη.

Η γεωγραφία => επηρεάζει τις διεθνείς σχέσεις, και συνεπώς διαμορφώνει την σχέση των ανθρώπων με το έδαφος και τα χαρακτηριστικά του. Και έτσι συλλαμβάνεται και η έννοια της πατρίδας. Από την οποία και στη συνέχεια γεννιέται και το κράτος, η κρατική εξουσία.

Η ανθρώπινη δραστηριότητα η οποία αναπτύσσεται σε ένα χώρο και μία περίοδο του χρόνου δημιουργεί : ιστορικές μνήμες, κοινούς μύθους, θρησκείες, ιδεολογικές θεωρήσεις, σφυρηλατείται λοιπόν μια κοινή πραγματικότητα...μάλλον καλύτερα μία κοινή συνείδηση από τις καθολικές αυτές παραδοχές και αντιλήψεις.

Έχουμε μία σύγχυση λοιπόν ένα συγκριτικό των εννοιών πατρίδα χώρος χρόνος εξουσία σχέσεις. Από αυτά προκύπτει και η ο κλάδος της γεωπολιτικής

Κομβικά σημεία στην ιστορία της Γεωπολιτικής :

Ο ίδιος ο όρος εισήχθη το 1899, από τον Σουηδό πολιτικό επιστήμονα Rudolf Kjellen

Βέβαια, είναι ένας εκκολλημένος επιστημονικός κλάδος από τα αρχαία χρόνια

Η γεωγραφική διάσταση της πολιτικής (γεωγραφική θέση, φυσικά σύνορα, έξοδος σε ανοικτή θάλασσα, φυσικοί πόροι, μέγεθος, κλίμα, υπέδαφος κ.λπ.) είναι ζήτημα που έχει απασχολήσει τη διάνοηση από την ελληνική αρχαιότητα, με κύριους εκπροσώπους τον Ηρόδοτο (484-424 π.Χ.) και τον Αριστοτέλη. μένει και του Λυσιστρατίου, με κύριους εκπροσώπους του Μονταίσιου, στο έργο

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Αθανάσιος Πλατιάς, Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη (Αθήνα: Εκδόσεις Εστία, 2010).

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Η Στρατηγική Σκέψη Από Την Αρχαιότητα Έως Σήμερα (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2008).

Γεώργιος Λιάκουρης, 2012. Η συμβολή του Θουκυδίδη στη διαμόρφωση των σύγχρονων Διεθνών Σχέσεων -μέσα από την υψηλή στρατηγική των αντιπάλων κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, Πάπυροι - τόμος 1, σελ. 104-112.

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Βυζαντινή υψηλή στρατηγική 6ος – 11ος αιώνας (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2001).

INTERSTATE ALLIANCES IN THE FOURTH-CENTURY BCE GREEK WORLD: A SOCIO-CULTURAL PERSPECTIVE by Nicholas D. Cross A dissertation submitted to the Graduate Faculty in History in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, The City University of New York 2016

https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/6156/3/01_chapter_11.pdf

BINTEO:

<https://www.blod.gr/lectures/the-world-in-disarray-grand-strategies-in-the-21st-century-stroggylo-trapezi/>

<https://www.youtube.com/watch?v=aVi00HabTLI> (Κ. Ζουράρις, Η θεωρία της αποτροπής στο Θουκυδίδη, Φιλοσοφικοί Διάλογοι, ΔΙΟΝ, 15-2-2010)

